

Αμνισσός

Amnisaja

Am(i)niso

λεχώιον ύδωρ

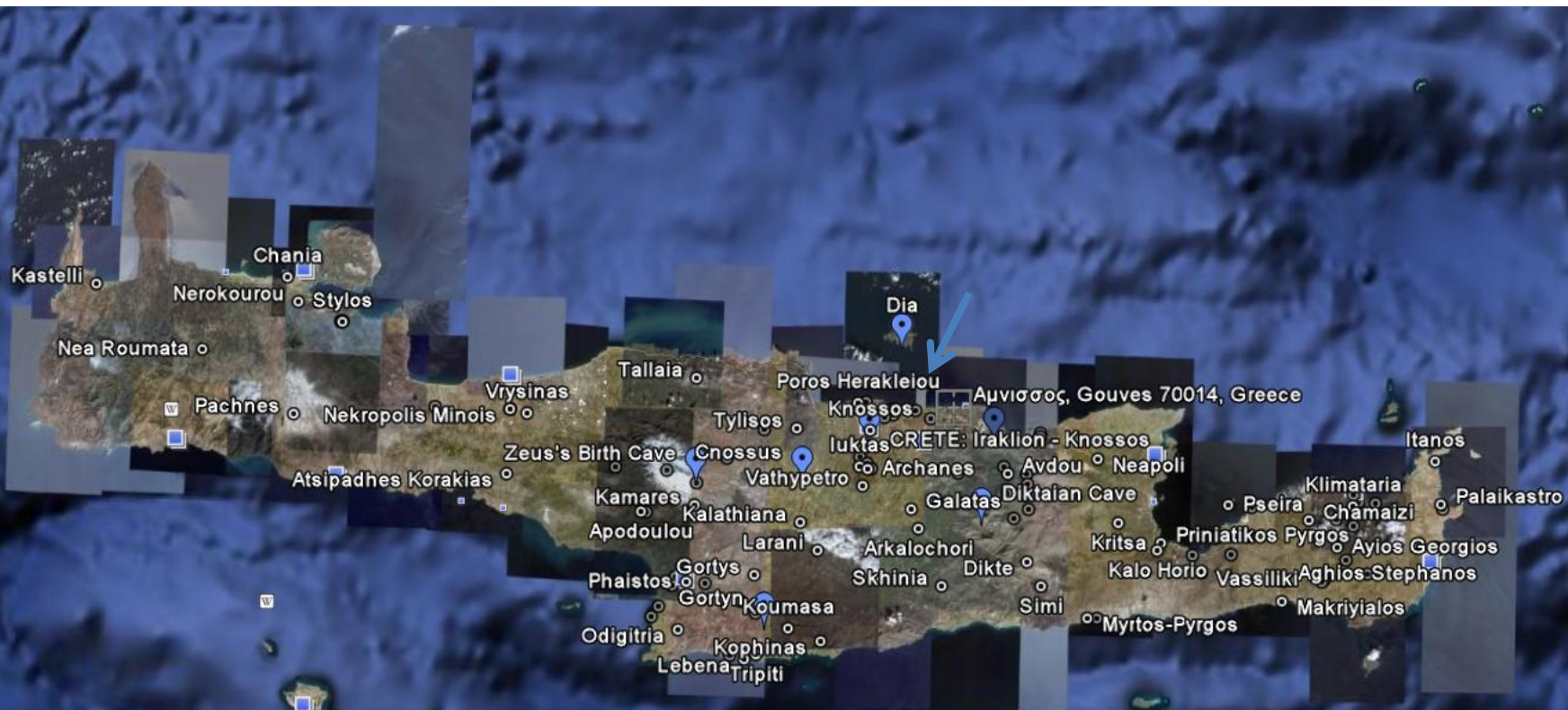
έν λιμέσιν χαλεποῖσι

- Η Αμνισός βρίσκεται 7 χιλιόμετρα ανατολικά από το [Ηράκλειο](#) στο δρόμο από το Ηράκλειο για τον Άγιο Νικόλαο. Ήταν επίγειο της Κνωσού και υπήρχε ναυπηγείο του Μίνωα στις εκβολές του Καρτερού. Ο Όμηρος την αναφέρει στην Οδύσσεια σα μια παραλία όπου η αγκυροβόληση είναι δύσκολη. Στην Αμνισό αποβιβάστηκε ο Θησέας όταν ήλθε να σκοτώσει το μινώταυρο. Από εδώ ξεκίνησε ο Ιδομενέας, εγγονός του Μίνωα, με 80 πλοία, για να βοηθήσει τον Αγαμέμνονα στην εκστρατεία του κατά της Τροίας. Και εδώ στάθηκε ο Οδυσσεύς κατά την περιπλάνησή του, όταν γύριζε στην Ιθάκη. Ο βυζαντινός στρατηγός Καρτερός αγκυροβόλησε εκεί για να πολεμήσει τους Σαρακηνούς το 824. Κατά τη διάρκεια της γιορτής για τη νίκη του στρατηγού οι Σαρακηνοί επιτέθηκαν, συνέλαβαν και σκότωσαν τον Καρτερό. Η περιοχή φέρει το όνομα Καρτερός σήμερα.
- Η κατοίκηση στον χώρο της Παλιόχωρας (Αμνισός) αρχίζει από την μεσομινωική περίοδο (19ος αιώνας π.Χ.). Το όνομα αναφέρεται ως a-mi-mi-so στις πινακίδες Γραμμικής Γραφής Β' (Ελληνική γλώσσα). Η "Έπαυλις των Κρίνων" καταστρέφεται από πυρκαγιά τον 15ο αιώνα π.Χ. Τα συγκροτήματα C και E συνεχίζουν να κατοικούνται μέχρι τον 12ο αιώνα π.Χ. Τον 7ο αιώνα π.Χ. (αρχαϊκή εποχή) ιδρύθηκε το ιερό του Διός Θενάτα, το οποίο παρέμεινε σε χρήση μέχρι τον 2ο αιώνα μ.Χ. Ο λόφος κατοικήθηκε κατά την Ενετοκρατία.
- Στην ανατολική βάση του λόφου της Παλιόχωρας Αμνισού εντοπίστηκε Διώροφη πολυτελής κατοικία του τύπου των μινωικών επαύλεων κτισμένη από πωρολιθικούς ορθοστάτες, γνωστό στους αρχαιολόγους ως Έπαυλη των Τοιχογραφιών Αμνισού, με πολύθυρο, θυρωρείο, ιερό δωμάτιο και ανώγειο, με αίθουσα υποδοχής πλακοστρωμένη με σχιστόλιθους και δυο κολόνες στο κέντρο της. Εδώ βρέθηκαν οι περίφημες τοιχογραφίες με τα κρίνα, απ' όπου πήρε το όνομά της η έπαυλη, στο βορινό δηλαδή τοίχο η τοιχογραφία με τα εμπύεστα κρίνα και στο δυτικό η τοιχογραφία με τα κόκκινα ιριδοειδή. Διαθέτει αίθουσα με "πολύθυρα", λουτρό, σκάλες και στεγασμένους πλακόστρωτους χώρους. Πιστεύεται ότι το κτίριο, που χρονολογείται στη Νεοανακτορική Μινωική Περίοδο (γύρω στα 1600 π.Χ.), ήταν η έπαυλη κάποιου αξιωματούχου του στόλου της [Κνωσού](#), που είχε εδώ το ειδικό λιμάνι της. Όπως και άλλα μινωικά μέγαλα, καταστράφηκε βίαια από φωτιά, όπως διαπιστώνεται από το καμένο κομμάτι της ξύλινης κολόνας που βρέθηκε στη θέση του στο δωμάτιο με τις τοιχογραφίες (του ανωγείου). Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών, το 1932, ο αρχαιολόγος Μαρινάτος υποστήριξε τη θεωρία ότι η καταστροφή των μινωικών παλατιών οφειλόταν στην έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης. Η θεωρία αυτή βασίστηκε στην ανακάλυψη κομματιών ελαφρόπετρας στην Αμνισό. Το μνημείο υπέστη φθορές από Γερμανούς στρατιώτες κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
- Υπέροχες τοιχογραφίες από αυτή την έπαυλη, συμπεριλαμβανομένων και των περίφημων τοιχογραφιών με τα κρίνα, εκτίθενται στο Μουσείο Ηρακλείου.
- Στερεωτικές εργασίες και καθαρισμοί πραγματοποιούνται στην "Έπαυλι των Κρίνων" και στο ιερό του Διός από την ΚΓ' ΕΠΚΑ (Αρχαιολογική Υπηρεσία) σε τακτά χρονικά διαστήματα.
- - "Κτήριο C" ή "Μέγαρο". Το κτήριο, μινωικής εποχής, χωρίζεται με τοίχο σε δύο αυτόνομα δωμάτια. Χρησιμοποιήθηκε μέχρι τον 14ο αιώνα π.Χ.
- "Συγκρότημα E". Πρόκειται για τμήμα υστερομινωικού οικισμού, δυτικά του λόφου της Παλιόχωρας. Ενα μέρος του οικισμού έχει βυθιστεί στη θάλασσα. Χωρίζεται σε δύο μεγάλες πτέρυγες, την ανατολική στην οποία περιλαμβάνονται αποθήκες και τη δυτική στην οποία υπάρχουν ένα ιερό και αποθήκη.
- "Συγκρότημα F" ("μυκηναϊκός οικισμός"). Πρόκειται επίσης για τμήμα οικισμού, ίσως συνέχεια του προηγούμενου ("E"). Αποτελείται από ακανόνιστα, κτηριακά συμπλέγματα με χώρο για αμφορείς, ναΐσκο (;) και υπαίθρια αυλή.
-

- Είναι γνωστή με το αιγυπτιακό όνομα Amnisaia ή το μυκηναϊκό Am(i)niso. Εδώ η Ήρα είχε γεννήσει την Ειλείθυια, επίσης εδώ είχε γεννηθεί η Αθηνά η Τριτογένεια και ίσως ακόμα η Άρτεμη. Αλλά το σπουδαιότερο, εδώ βρισκόταν το ομφάλιο πεδίο, όπου ο Δίας είχε χάσει τον ομφάλιο λώρο του.

Ο Νόννος (Διονυσιακά VIII, 115) αποκαλεί την Αμνισό «λεχώιον ύδωρ», δηλαδή υγρό των τοκετών ή ποταμό των γεννήσεων.

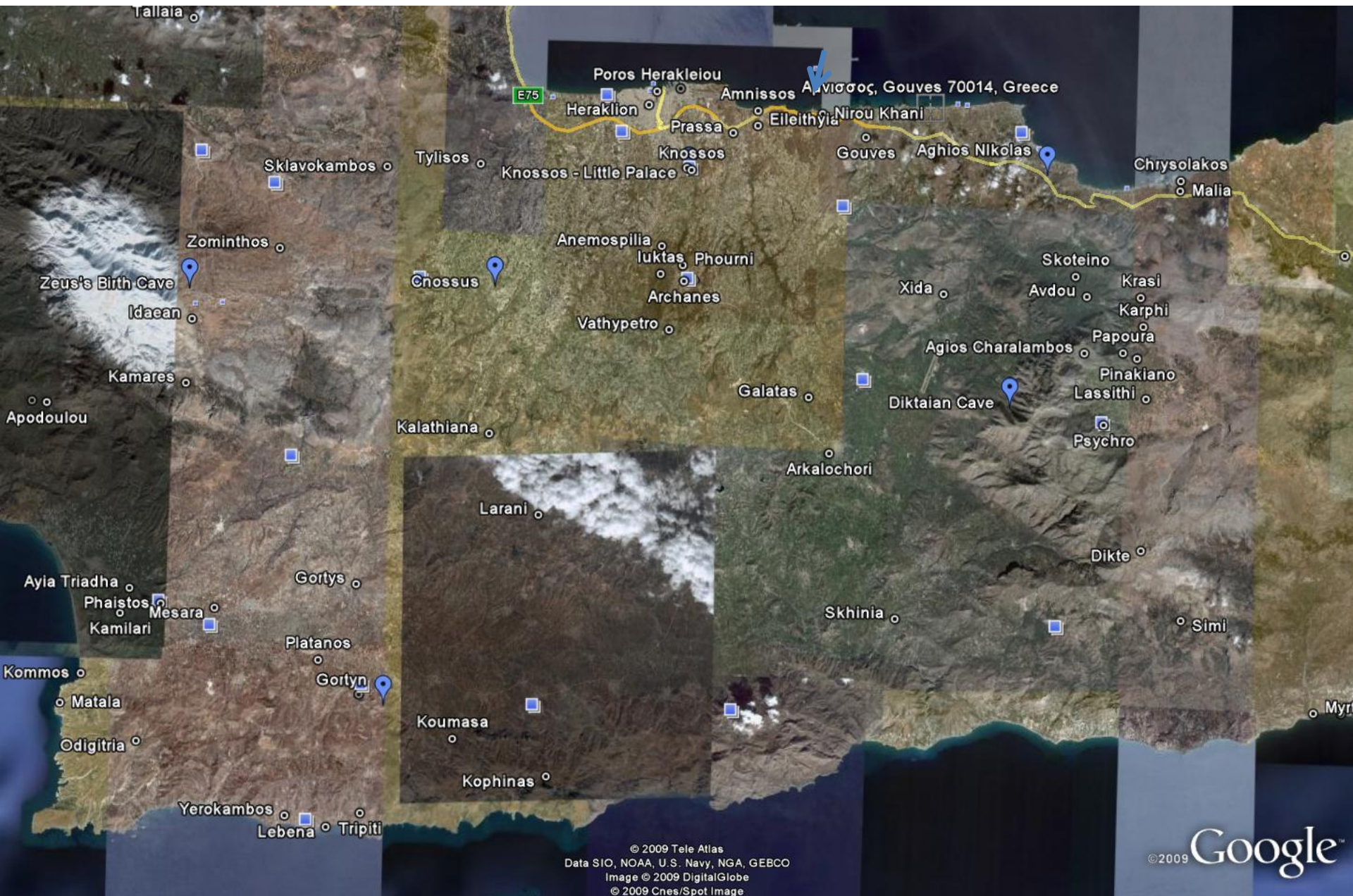
Το λιμάνι, επίνειο της Κνωσού, διέθετε στα 1500 π.Χ. οχυρωμένη ακρόπολη, το βραχώδη λόφο της Παλιόχωρας, στις εκβολές του Καρτερού, εννέα ακριβώς χιλιόμετρα ανατολικά από το Ηράκλειο (η αρχαία Baistaja, όπως αναφέρεται σ' ένα κατάλογο πόλεων του φαράω Αμένωφι τιυ Γ'.

Θα ήθελα να έβλεπα αυτούς τους μικρούς που θα 'ρθουν στον κόσμο μετά από μένα. Όμως ο μόνος τόπος που κανείς ταξιδιώτης δεν μπόρεσε να επισκεφτεί είναι ο χρόνος. Κι αφού το παρελθόν αφήνει μόνο ίχνη, κάποιοι ίσως στο μέλλον αναγνωρίσουν τα πατήματα που κι εγώ θα αφήσω πάνω στη γη.

Crete (Krete)

Στέλλα Χρυσουλάκη, Εγώ ο Ίκαρος

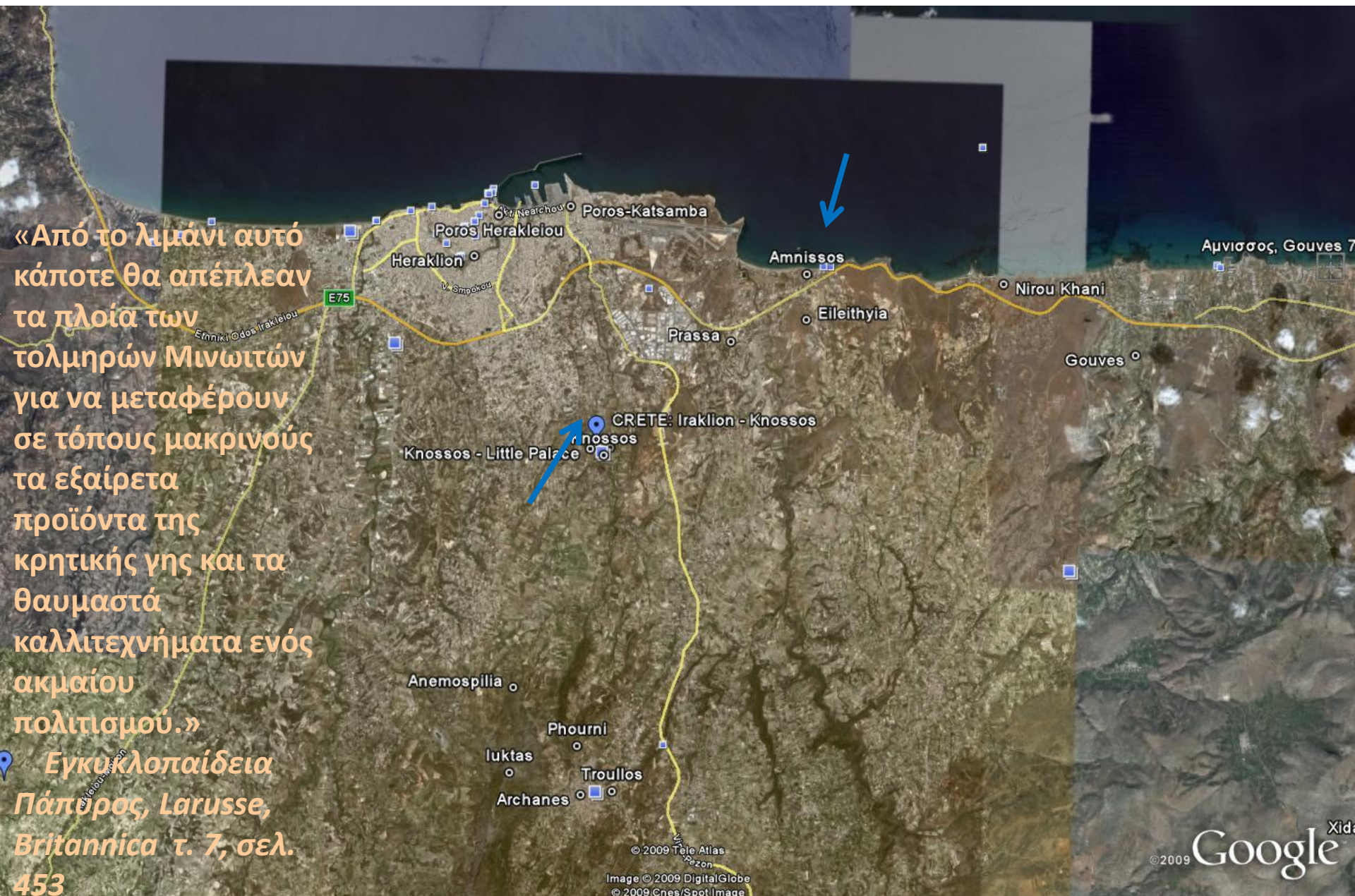

Η πόλη και το επίνειο

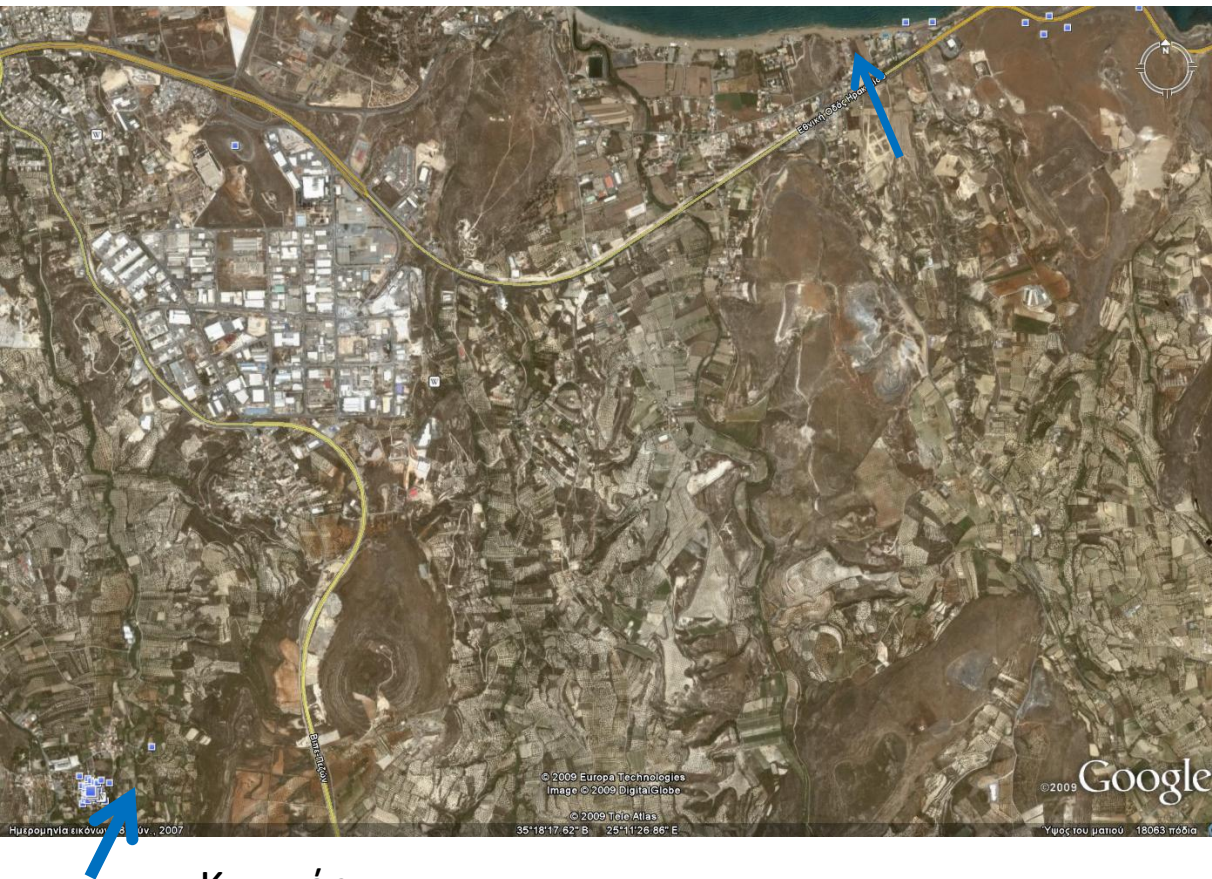
Ι Μίνω δέ φασιν ἐπινείω χρήσασθαι τῷ Ἀμνισῷ,

«Από το λιμάνι αυτό
κάποτε θα απέπλεαν
τα πλοία των
τολμηρῶν Μινωιτῶν
για να μεταφέρουν
σε τόπους μακρινούς
τα εξαίρετα
προϊόντα της
κρητικής γης και τα
θαυμαστά
καλλιτεχνήματα ενός
ακμαίου
πολιτισμοῦ.»

Εγκυκλοπαίδεια
Πάπυρος, Larousse,
Britannica τ. 7, σελ.
453

Αμνισσός

Κνωσός

Strabo, Geography

[8] Μίνω δέ φασιν ἐπινείω
χρήσασθαι τῷ Ἀμνισῷ, ὅπου
τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν.
ἐκαλεῖτο δ' ἡ Κνωσσὸς
Καίρατος πρότερον ὁμώνυμος
τῷ παραρρέοντι ποταμῷ.
ἱστέρηται δ' ὁ Μίνως
νομοθέτης γενέσθαι σπουδαῖος
θαλαττοκρατῆσαί τε πρῶτος,
τριχῇ δὲ διελὼν τὴν νῆσον ἐν
ἐκάστῳ τῷ μέρει κτίσαι πόλιν,
τὴν μὲν Κνωσσὸν ἐν τῷ

. καταντικρὺ
τῆς Πελοποννήσου:

Hom. Od. 19

185 ἐνθ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἰδόμην καὶ ξείνια δῶκα
καὶ γὰρ τὸν Κορήτηνδε κατήγαγεν ἰς ἀνέμοιο
ἴεμενον Τροίηνδε παραπλάγξασα Μαλειῶν
στήσε δ' ἐν Ἀμνισῶ, ὅθι τε σπέος Εἰλειθυίης
ἐν λιμέσιν χαλεποῖσι, μόγισ δ' ὑπάλυξεν ἀέλλας.

Αμνισσός

Σπήλαιο Ειλείθυιας

Image © 2008 DigitalGlobe

Google

Ο λόφος της
Παλαιοχώρας

Η έπαυλη των κρίνων

Image © 2008 DigitalGlobe

©2008 Google

35°19'45.24" N 25°12'25.17" E

Jun 8, 2007

Eye alt 848 m

Ο λόφος της
Παλαιοχώρας

Η έπαυλη των κρίνων

Καρτερος Karteros
© 2009 Tele Atlas
Image © 2009 DigitalGlobe
© 2009 Europa Technologies

© 2009 Google

Ημερομηνία εικόνων: 8 Ιούν., 2007

35°19'50.35" Β 25°12'28.90" Ε ανύψ 26 πόδια

Ύψος του ματιού 1761 πόδια

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ το φως και η πρώτη
χαραγμένη στην πέτρα ευχή του ανθρώπου
η αλκή μες στο ζώο που οδηγεί τον ήλιο
το φυτό που κελάηδησε και βγήκε η μέρα

Η στεριά που βουτά και υψώνει αυχένα
ένα λίθινο άλογο που ιππεύει ο πόντος
οι μικρές κυανές φωνές μυριάδες
η μεγάλη λευκή κεφαλή Ποσειδώνος

ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΟΡΕΣ ΑΝΕΜΟΙ που ιεουργούνε
που σηκώνουν το πέλαγος σα Θεοτόκο
που φυσούν και ανάβουνε τα πορτοκάλια
που σφυρίζουν στα όρη κι έρχονται

Οι αγένειοι δόκιμοι της τρικυμίας
οι δρομείς που διάνυσαν τα ουράνια μίλια
οι Ερμήδες με το μυτερό σκιάδι
και του μαύρου καπνού το κηρύκειο

Ο Μαΐστρος, ο Λεβάντες, ο Γαρμπής
ο Πουνέντες, ο Γραίγος, ο Σιρόκος
η Τραμουντάνα, η Όστρια

Οδ. Ελύτης, Άξιον εστί, Δοξαστικόν

<http://www.youtube.com/watch?v=wL953Pu6rXc&feature=related>

ΑΕΙΟΝ ΕΣΤΙ το κύμα που αγριεύει
και σηκώνεται πέντε οργιές επάνω
τα χυμένα μαλλιά στο όρνεο που γυρίζει
και χτυπιέται στα τζάμια με την καταιγίδα
•Οδ. Ελύτης, Άξιον εστί, Δοξαστικόν

ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΑ ΠΑΘΗ

Η θάλασσα ντύθηκε χειμωνιάτικα
Κι αγρίεψε
Γιατί δεν κατεβαίνουν οι έρωτες
Να βλογηθούν στα πόδια της.
Κι άρχισε να χτυπά
Αφήνοντας γεύση αρμυρή και μια θαμπάδα
Σκούρα, πράσινη και σταχτιά.
Κάθε που βραδιάζει
Δίνεται πρόστυχα στο βοριά,
πετιέται στα βράχια με ηδυπάθεια
Γλείφει τις ακρογιαλιές με λαγνεία
Σφίγγει τη βαριά συννεφιά πάνω της
Και μέσα της θολώνει
Πάλλεται μουγκρίζει αλαζονικά
Μέχρι να 'ρθει το πρώτο φως
να πέσει ξέπνοη
Σ' έναν βαθύ, γαλάζιο ύπνο.

*Δημήτρης Σαμωνάκης,
Τα δίπολα και ο χρόνος,
Εκδόσεις Γαβριηλίδης, Αθήνα 2008*

Η έπαυλη των κρίνων

ἐν λιμέσιν χαλεποῖσι

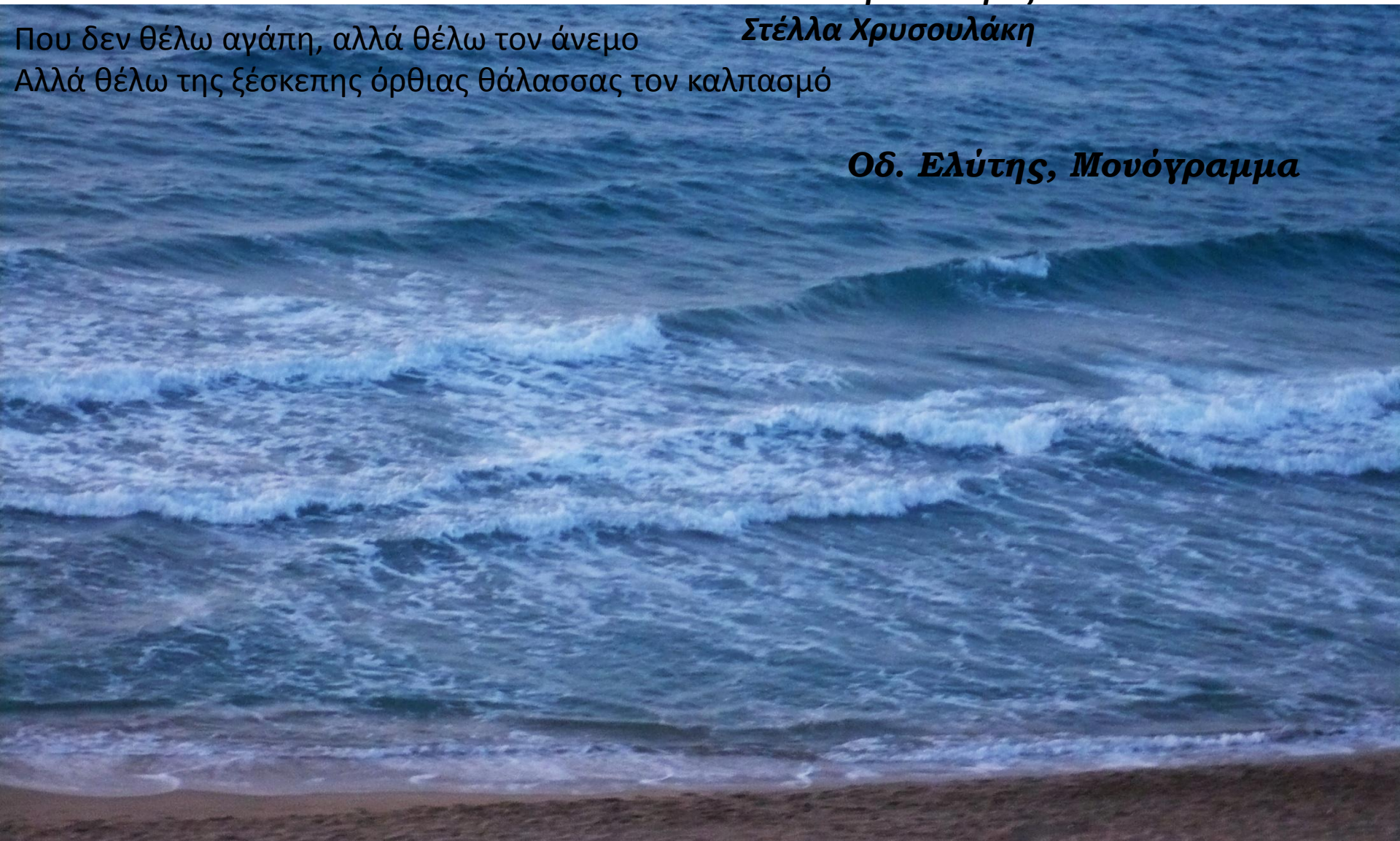
Το ανατολικό λιμάνι, η Αμνισσός, ήταν δύσκολο για τα πλοία που ταξιδεύουν την άνοιξη. Έχει ανάποδους αέρηδες και ακτή απροστάτευτη όταν φουρτουνιάζει το ανοιχτό πέλαγος.

Εγώ ο Ίκαρος

Στέλλα Χρυσουλάκη

Που δεν θέλω αγάπη, αλλά θέλω τον άνεμο
Αλλά θέλω της ξέσκεπης όρθιας θάλασσας τον καλπασμό

Οδ. Ελύτης, Μονόγραμμα

Μάλλον δεν πρέπει να μείνουμε με την εντύπωση ότι μορφολογία του εδάφους έχει παραμείνει ίδια από η μυωική εποχή. Αν και ο Όμηρος κάνει λόγο για κακούς ανέμους, δεν πρέπει να φανταστούμε ότι το εύρος της κνωσού ήταν εκτεθειμένο και απροστάτευτο, ενώ στο θαλάσσιο εμπόριο στηριζόταν μεγάλο μέρος της οικονομίας, τουλάχιστον κατά τη νεοανακτορική περίοδο. ΘΑ πρέπει να υποθέσουμε ένα φυσικό λιμενοβραχίονα, γιατί ο τεχνητός θα ήταν δύσκολος, προέκταση του λόφου της Παλιόχωρας, άποψη που ενισχύεται από τα βράχια που προεξέχουν από την επιφάνεια της θάλασσας, καθώς και τη ρηχότητα των νερών σε μεγάλη απόσταση από την ακτή. Ίσως αυτή η περιοχή κάποτε να ήταν ξηρά. Φαντάζομαι ότι δε θα διακινδύνευαν να χτίσουν μια πολυτελή έπαυλη 50 μ. από τη θάλασσα αντιμετωπίζοντας τον κίνδυνο συχνών επικίνδυνων καιρικών φαινομένων

Και να παίζει με τ' άσπρο και το κυανό η ψυχή μου!
Οδ. Ελύτης, Μονόγραμμα

Είν' η ζωή μου βράχος
Που καταδύεται στη θάλασσα
Απάνω
Φυτρώνουν παπαρούνες και σταυροί.

Είν' η ζωή μου βουνό
Που παραδόθηκε στον ήλιο
Τη γύμνια του σκεπάζουν βαμβακερά σύννεφα
Νοτισμένα δροσερές στιγμές.

Δημήτρης Σαμωνάκης, Τα δίπολα και ο χρόνος, Εδόσεις Γαβριελίδης, Αθήνα 2008

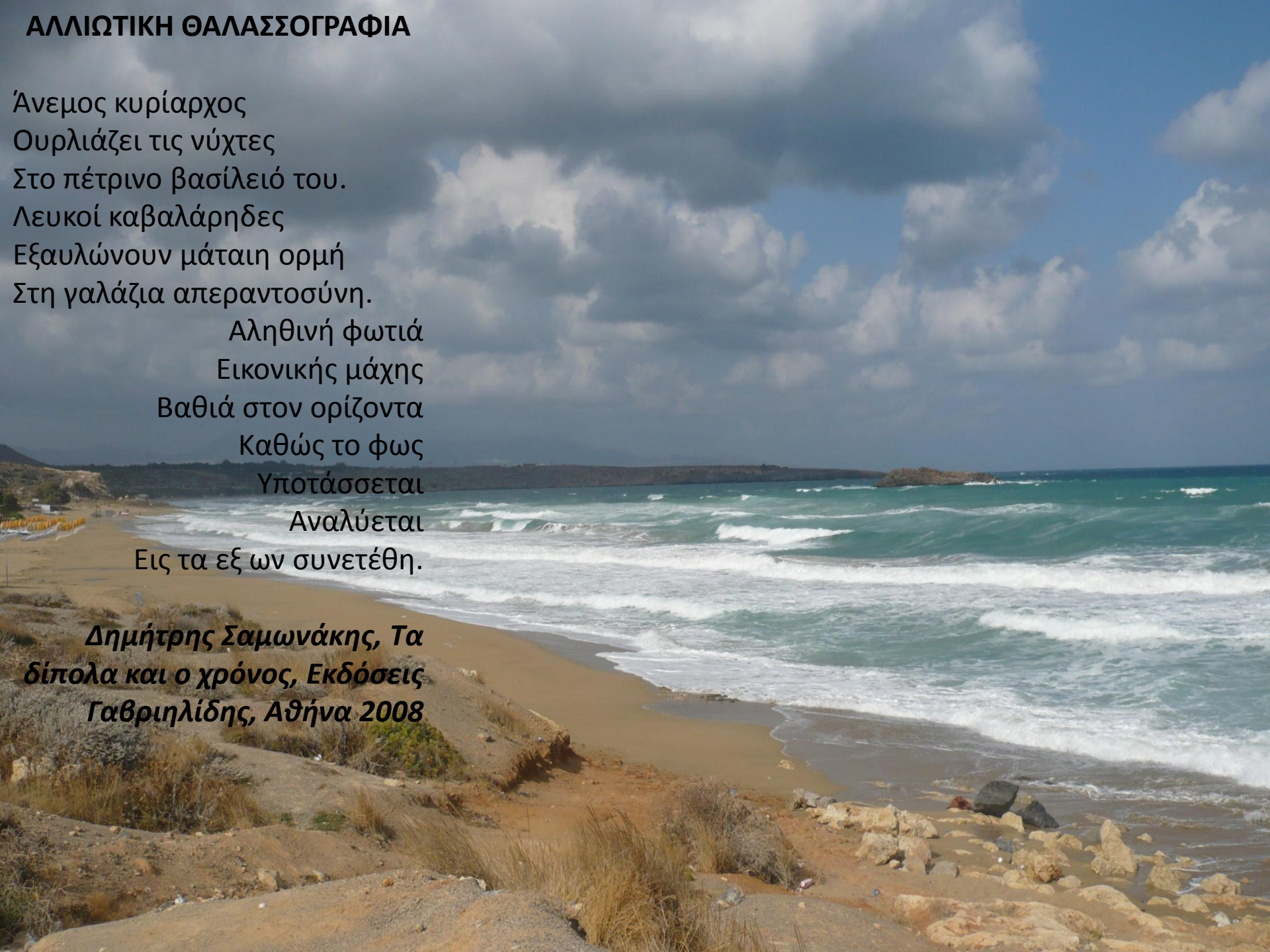

ΑΛΛΙΩΤΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΟΓΡΑΦΙΑ

Άνεμος κυρίαρχος
Ουρλιάζει τις νύχτες
Στο πέτρινο βασίλειό του.
Λευκοί καβαλάρηδες
Εξαυλώνουν μάταιη ορμή
Στη γαλάζια απεραντοσύνη.

Αληθινή φωτιά
Εικονικής μάχης
Βαθιά στον ορίζοντα
Καθώς το φως
Υποτάσσεται
Αναλύεται
Εις τα εξ ων συνετέθη.

*Δημήτρης Σαμωνάκης, Τα
δίπολα και ο χρόνος, Εκδόσεις
Γαβριηλίδης, Αθήνα 2008*

ΠΕΠΛΟ

Σκούρα πράσινη θάλασσα
Θάλασσα σκοτεινή της προδοσίας
Στα κύματά σου αιχμαλωτίζεις
Ακυβέρνητες ανεμοδαρμένες βάρκες
Που όμως σε βρέθηκε ακόμη
Λιμάνι φιλικό ν' αράξουν
Παραδίνονται ανήμπορες
Στο φοβερό
Το άγνωστο του βυθού σου
Με απολιθωμένη ηδονή.

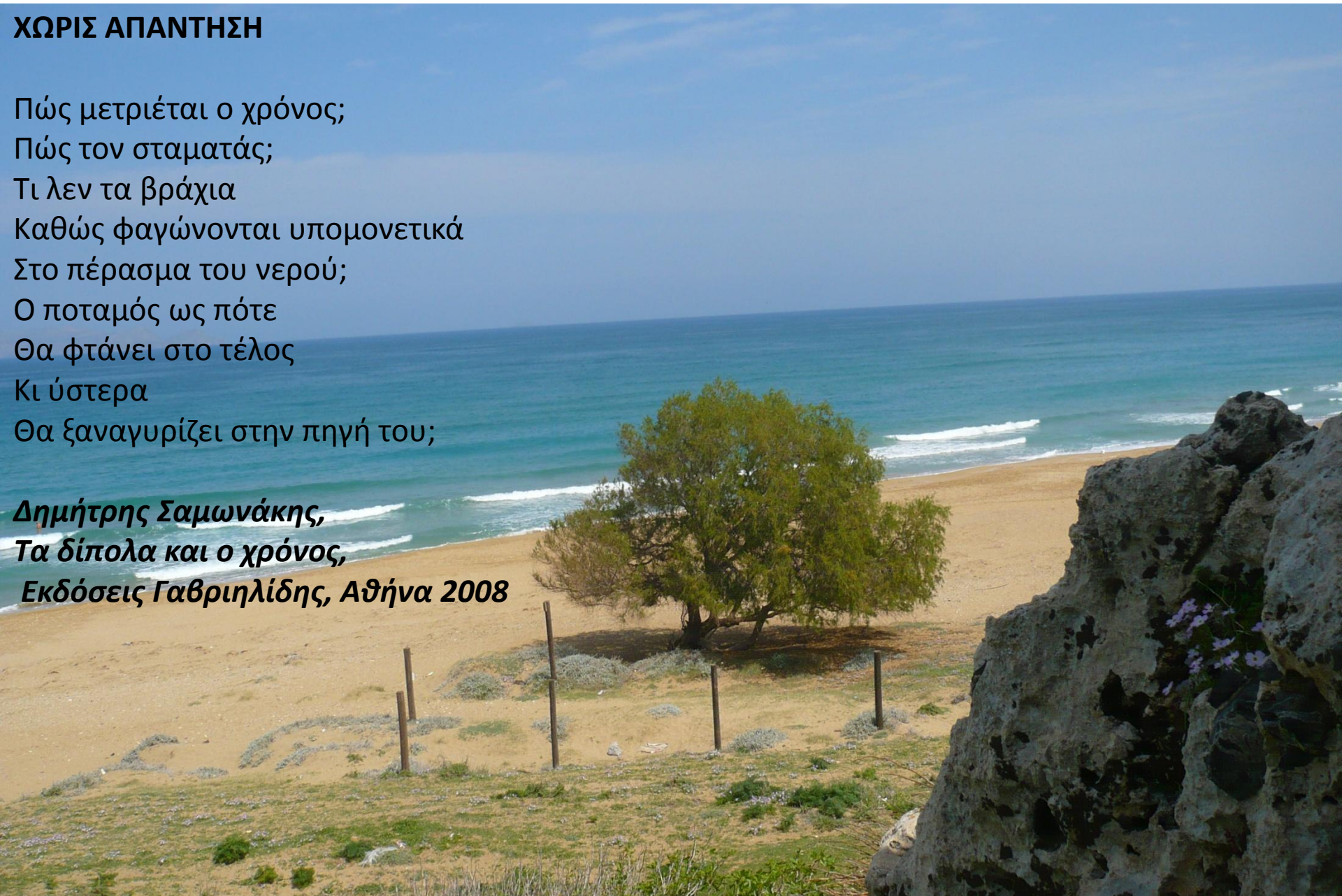
*Δημήτρης Σαμωνάκης,
Τα δίπολα και ο χρόνος,
Εκδόσεις Γαβριηλίδης,
Αθήνα 2008*

ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Πώς μετριέται ο χρόνος;
Πώς τον σταματάς;
Τι λεν τα βράχια
Καθώς φαγώνονται υπομονετικά
Στο πέραςμα του νερού;
Ο ποταμός ως πότε
Θα φτάνει στο τέλος
Κι ύστερα
Θα ξαναγυρίζει στην πηγή του;

Δημήτρης Σαμωνάκης,
Τα δίπολα και ο χρόνος,
Εκδόσεις Γαβριελίδης, Αθήνα 2008

Αυτό που τους ανησυχούσε ήταν οι άνεμοι. Το χειμώνα θα σταματούσαν τα ταξίδια. Κοιτάζοντας το πέταγμα των πουλιών και ζηλεύοντας τα φτερωτά ταξίδια τους τις μέρες που ο άνεμος δεν ήταν κατάλληλος για ταξίδια θα ονειρεύονταν τα ταξίδια του Ίκαρου. Τα καράβια θα ήταν τραβηγμένα στα νεώρια, για να προστατευτούν από τους ισχυρούς ανέμους, καθώς η Ντία μπροστά τους ελάχιστα ανέκοπτε την ορμή τους. Τώρα τα έβγαζαν να τα ετοιμάσουν για νέα ταξίδια να παροπλίσουν τα παλιά και ν' ανεβούν στα βουνά να φέρουν ξυλεία για να ναυπηγήσουν άλλα. Νωρίτερα στις αρχές της άνοιξης ο σιρόκος τους έσπρωχνε στις κοντινές Κυκλάδες. Μα στα μέσα του καλοκαιριού θα φυσούσαν ΒΔ άνεμοι, ο μάϊστρος που θα τους οδηγούσε κατακαλόκαιρο στην Αίγυπτο.

Σύγχρονος πόλος έλξης των λουομένων

Βαθιά στις θαλασσοσπηλιές μεσ' στα ευρύχωρα όνειρα
Οπού άφριζε τα αισθήματα του ο άνεμος
Άγνωστος και γλαυκός, χαράζοντας στα στήθια μου το πελαγίσιο του έμβλημα
Οδυσσέας Ελύτης ,Ηλικία της γλαυκής θύμησης

Τόσο η νύχτα,τόσο η βοή στόν άνεμο
Τόσο η στάλα στόν αέρα,τόσο η σιγαλιά
Τριγύρω η θάλασσα η δεσποτική
Καμάρα τ'ουρανού με τ'άστρα
[Οδυσσέας Ελύτης. Το μονόγραμμα \(1971\)](#)

IV

Ο Γιούχτας έχει μεταμορφωθεί σ' ένα σκούρο όγκο που η οπτική μου κόντρα στο φως τον παραδίδει στη ματιά μου τυλιγμένο ελαφρά απροσδιόριστο από τους υδρατμούς της ατμόσφαιρας. Ετοιμάζεται σιγά σιγά να παραδοθεί στον άρχοντα του ουρανού που θα του χαρίσει την πιο όμορφη, αν και αδιευκρίνιστη, εκδοχή του. Το κυματιστό καρδιογράφημα της κορυφογραμμής του ετοιμάζεται με το φως του δειλινού ν' ανεβάσει επικίνδυνα τους χτύπους της καρδιάς του. Σαν παλμογράφος καταγράφει τις εντάσεις, τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος που κρίνουν τις πιέσεις που ασκούνται πάνω του. Μερικά συννεφάκια έχουν αρπάξει φωτιά από το φως του, ενώ άλλα τηρώντας μια απόσταση ασφαλείας διατηρούν τη λευκότητα της ύπαρξής τους.

Χώρος δελεαστικός για τους λάτρεις των μαγευτικών δειλινών μέχρι σήμερα

Περιμένοντας τον ήλιο να βυθιστεί στο νεφελώδες του δειλινού.

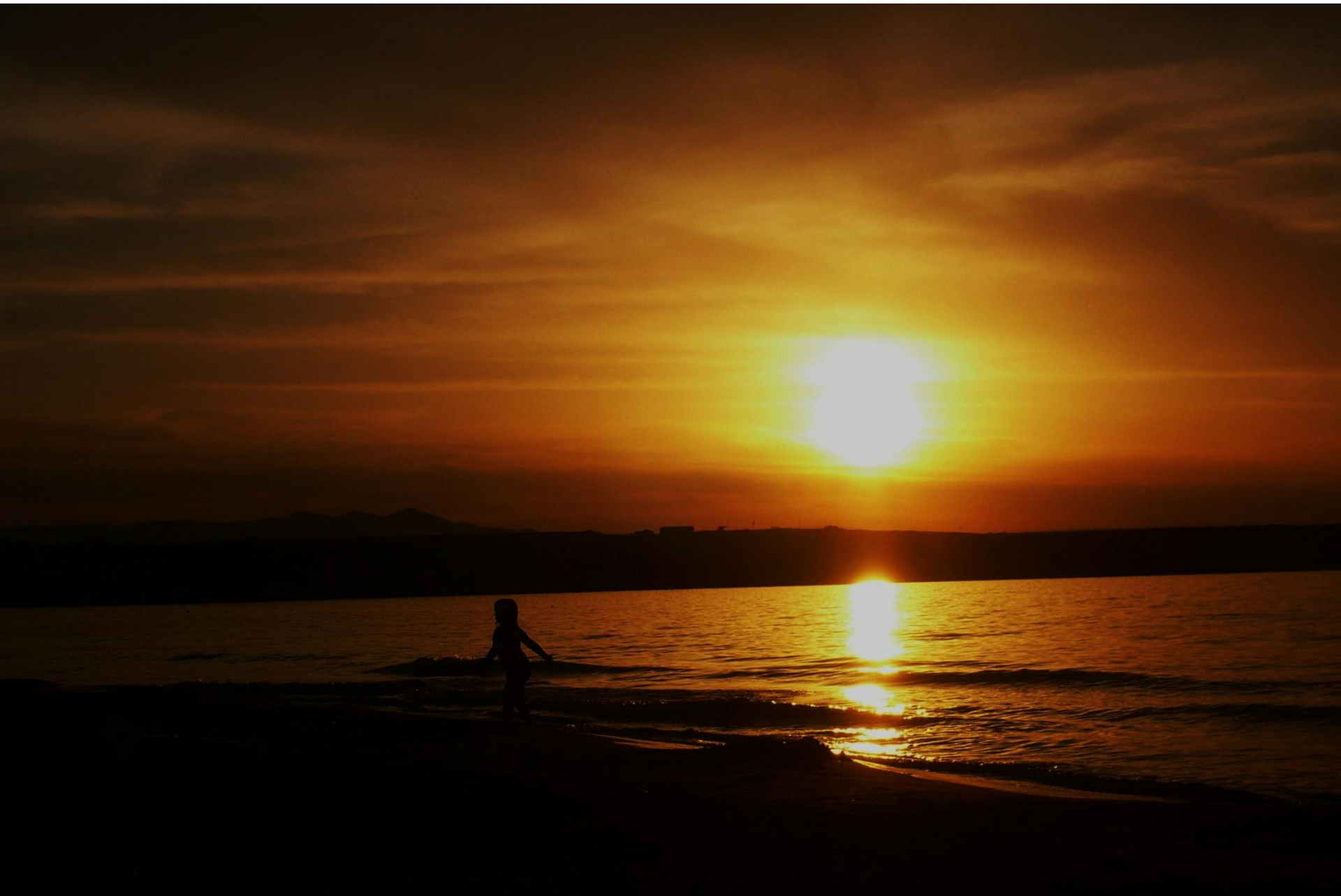
Τα αεροπλάνα κατεβαίνουν και βυθίζονται στο γαρουφαλένιο σύννεφο πριν προσγειωθούν στην πεζή πραγματικότητα.

Μετά την πτήση στους αιθέρες, το τελευταίο μέρος της αιώρησης είναι το πιο γοητευτικό για τους Ικάρους που πραγματοποιούν με μεγάλη ασφάλεια πια τα εναέρια ταξίδια τους. Η οπτική μου μου επιτρέπει να βλέπω την πορεία της προσγείωσης να ευθυγραμμίζεται με την πορεία δύσης του ήλιου.

Ο ήλιος στέλνει τα τελευταία του φιλιά στην επιφάνεια της θάλασσας. Στις τελευταίες του αναλαμπές η θάλασσα έχει γαληνέψει τόσο, που ο νερό της έχει γίνει ένα αργό ηδονικό φιλί στο αρυτίδωτο κορμί της στεριάς. Κι εκείνη αποδέχεται νηφάλια κι ηδονικά τη φωτιά του στο σώμα της, πριν τη χάσει για μερικές ώρες υπομένοντας για λίγο στη μοναξιά της περιμένοντας σε λίγο το φεγγάρι, που θα έχει κλείσει τον κύκλο του, να τη συντροφέψει χαράζοντας κι αυτό τις πυρωμένες του γραμμές στο σώμα της μετακινούμενες ανάλογα με την πορεία του.

Γιατί να μην μπορούμε να γράψουμε 1600 π.Χ.;

Η Ντία, γοργόνα τυλιγμένη με τα εξαίσια χρώματα του απογεύματος,
πάντοτε φρουρός της περιοχής

Η Ντία περιμένει μακάρια γοργόνα ξαπλωμένη στην ησυχία του απογεύματος, προσμένοντας τη δύση για να μεταμορφωθεί με τη φωτιά του ήλιου ο γιγάντιος γκρίζος βράχος της. Πάντα εκεί αμετακίνητη, υπομονετική, ένα τέρας νικημένο και ακίνδυνο. Τα νερά γύρω της, ασπριδερά ή γκρίζα, αφρισμένα ανάλογα με τον καιρό, μα σήμερα έχουν γίνει υδάτινο λείο χαλί για χάρη της. Νωχελικά παραδίδεται στην ομορφιά.

Όταν οι μινωίτες της έπαυλης άνοιγαν τα μάτια τους το πρωί κοίταζαν βόρεια να τη βρουν πάντα στη θέση της και από τη μορφή της να πάρουν τις πληροφορίες τους. Μια μέρα σαν κι αυτή θ' άνοιγαν διάπλατα το βορινό πολύθυρο θα κάθιζαν στην αυλή να δουν τον ήλιο ροδαλό ή κοκκινισμένο να κρύβεται αργά. Ήσυχη αυτή την εποχή ήξεραν ότι την επόμενη μέρα θα ήταν εξίσου λαμπερός.

- [ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ](#)
- <http://odysseus.culture.gr>
- <http://www.creta-info.gr/location.php?locid=59>
- <http://www.kairatos.com.gr/katoikiaellinon.htm>
- users.ach.sch.gr/.../krete/priest-iereis.gif
- Στέλλα Χρυσουλάκη, Εγώ ο Ίκαρος
- Στέλλα Χρυσουλάκη, Κνωσός ή το παιχνίδι των μεταμορφώσεων
- Paul Faur, Τα ιερά σπήλαια της Κρήτης
- Paul Faur, Η καθημερινή ζωή στην Κρήτη τη μινωική εποχή.